

**КОВИД-19 ЦАР ТАХЛЫН ҮЕД ДЭЛХИЙН УЛС ОРНУУДЫН ПАРЛАМЕНТУУД
ХАЛДВАР-ХАМГААЛЛЫН ДЭГЛЭМИЙГ БАРИМТЛАН
ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА ЯВУУЛЖ БАЙГАА ТУРШЛАГА**

(2020 оны 11-р сарын 17-ны байдлаар)

*Д.Халиун, Г.Билгээ, Р.Нургүл, О.Билгүүтэй,
Д.Уянга, Г.Уянга, С.Золжаргал, Р.Оргилмаа,
Б.Батцэцэг, Ж.Үүрцайх, Б.Долгормаа,
Д.Жигваагүнсэл, Ц.Ариунаа, Э.Анужин,
Ч.Жаргал, О.Нарантуяа*

2020 оны 03 дугаар сарын 12-ны өдөр Дэлхийн эрүүл мэндийн байгууллагаас коронавирусийн халдварын тархалтыг цар тахал гэж зарласан цагаас хойш дэлхийн улс орнуудын парламентууд халдварын тархалтад суурилсан тусгаарлалтын шаардлага болон хөрөнгө санхүү, техникийн хүчин чадал зэрэг бодит нөөц боломжиндоо тааруулан тасралтгүй хэвийн үйл ажиллагаа явуулж, цар тахалтай холбоотой улс оронд үүссэн тулгамдсан асуудлуудыг шуурхай шийдвэрлэхээс гадна парламентын ээлжит чуулганаар хэлэлцэхээр төлөвлөсөн асуудлуудаа ч мөн саадгүй хэлэлцэн шийдвэрлэхийн төлөө ажиллаж байна.

Цар тахлын үед дэлхийн бусад орнуудын парламентын ажиллаж байгаа туршлагуудыг нэгтгэн дүгнэж үзвэл:

- Халдвар хамгаалал-эрүүл ахуйн нийтээр дагаж мөрдөх журам, зааварчилгыг дагаж мөрдөхтэй холбоотой онцгой нөхцөл байдал үүссэн, цаашид хэр хугацаанд, хэрхэн үргэлжлэх нь тодорхойгүй байгаагаас шалтгаалан дэлхийн ихэнх орны парламентууд цахим хуралдааны системийг хөгжүүлж, инновацийн шинэлэг шийдлүүдийг эрэлхийлж байна. Тухайлбал, Бразилийн парламент System of Remote Deliberation (SRD) болон парламентын хуралдааны тусгайлсан аппликейшн хөгжүүлж байгаа бол БНСУ-ын Үндэсний Ассамблей мэдээллийн технологийн их, дээд сургуулийн профессорын багт захиалга өгөн хиймэл оюун ухаант технологи (AI) хөгжүүлж байх жишээтэй. Судалгаанаас үзэхэд, дэлхийн бусад орнуудын парламентууд урт хугацаандаа парламентын цахим хуралдааны программ хангамжийг хөгжүүлж, Парламентын дэгийн тухай хууль болон холбогдох бусад хуулиудад цахим хуралдааны дэгийн өөрчлөлтийг оруулах замаар эрх зүйн орчныг бүрдүүлж байгаа байдал ажиглагдаж байна. Хуралдааны цахим системд чуулган, Байнгын хороодын хуралдааны дэгийн дагуу хууль тогтоох байгууллагын үйл ажиллагааг хэвийн явуулахад шаардагдах бүх процедур, мэдээлэл лавлагаа, зөвлөх үйлчилгээний системийг холбох шаардлагатай тул ажлын даалгаврыг гаргахтай сайтар анхаарах шаардлагатай.
- Бусад орны парламентууд одоо байгаа нөхцөл байдал, техникийн боломж, суурилагдсан хүчин чадалдаа тулгуурлан боломжтой бүх хэлбэрээр цахим хуралдааныг зохион байгуулсаар байна. Цахим хэлэлцүүлгийг илүү үр ашигтай болгох, хаалттай хэлэлцүүлэг, санал хураалтын горимууд зэрэг тусгайлсан горимыг сайжруулах шаардлага гарч, улс орон бүр өөр өөрийнхөөрөө асуудлаа шийдсэн байна. Цахим хуралдаанаас гадна бусад орны парламентууд шаардлагатай тохиолдолд танхимын хуралдааныг зохион байгуулж байна. Жишээ нь, ОХУ-ын Төрийн Думын өнөөдрийн 2020.11.17-ны хуваарийг харахад БХ-ны хуралдаан 1 удаа, Нэгдсэн чуулган

1 удаа, Мөрдөн шалгах тусгай комиссын хуралдаан 1 удаа тус тус танхимаар хуралдахаар товлогдсон байна. Энэ тохиолдолд хамгийн гол нь халдвар хамгааллын дэглэм сахих асуудал чухал. Судалгаанаас үзэхэд танхимын хуралдааны үед шаардагдах хамгаалалтын хэрэгслээр хангах, хүний тоо хязгаарлах, суудал хоорондын зай барих, танхим болон танхимын доторх техник эд хэрэгслийг ариутгах, агааржуулалт санитаци хийх зэрэг арга хэмжээнүүдийг зааврын дагуу авч байна.

- Цар тахлын үед парламентын үйл ажиллагааг хэвийн явуулах асуудал хэдий чухал боловч тархалтын байдлаас үүдэн хөл хорио тогтоосон, Тамгын газрын ажилтнууд зайнаас ажиллаж байгаа энэ цаг үед хамгийн гол нь цаг үеийн асуудлаар парламентаар үндэслэл бүхий шийдвэр гаргаж бодлого, эрх зүйн орчныг шуурхай бүрдүүлэх, Засгийн газар болон УОК-ын үйл ажиллагаанд хяналт тавьж засаглалын тэнцвэрт байдлыг хангах, төрийн эрх барих дээд эрхээ хэрэгжүүлэхэд шаардагдах нөхцөлийг бүрдүүлэх, онлайн горимд бүрэн мэдээлэлтэй, шуурхай ажиллах нөхцөлийг бүрдүүлэхэд анхаарах нь зүйтэй байна. Бусад орнуудын туршлагаас үзэхэд КОВИД-19 цар тахалтай холбоотой тусгайлсан мэдээллийн сан үүсгэн портал сайт ажиллуулж байгаа нь байгууллага хоорондын уялдаа холбоог хангах, иргэдийг мэдээллээр хангахад их чухал үүрэгтэй байна. Энэхүү портал сайт нь УИХ, Засгийн газар, УОК болон холбогдох байгууллагуудаас гаргасан бүх хууль, бодлогын шийдвэр, заавар зөвлөмж, дүрэм журам болон өвчний тархалтын мэдээ, эдийн засаг, иргэдийн нийгмийн асуудлыг дэмжих чиглэлээр авч хэрэгжүүлж байгаа арга хэмжээний талаарх бүх мэдээллийг төрөлжүүлэн байршуулсан эрх зүйн мэдээллийн сан хэлбэртэй байна. Ийм портал сайтыг ажиллуулах нь иргэдийг мэдээллээр хангах, хууль тогтоох байгууллага-гүйцэтгэх засаглалын байгууллагын мэдээллийн нэг урсгалыг бий болгоход ихээхэн ач холбогдолтой байна. Жишээ нь, <http://www.garant.ru/>
- Танхимаар хуралдаж байгаа зарим улсууд (Энэтхэг, Солонгос, Грек) хүн хооронд тусгаарлагч тунгалаг хаалтуудыг хэрэглэж, танхимд масктай байх, хүн хоорондын зайг барихыг шаардаж байна.

Зураг 1: Грекийн парламент

Зураг 2: Грекийн парламент

Зураг 3: Солонгосын Үндэсний Ассамблейн хуралдаан

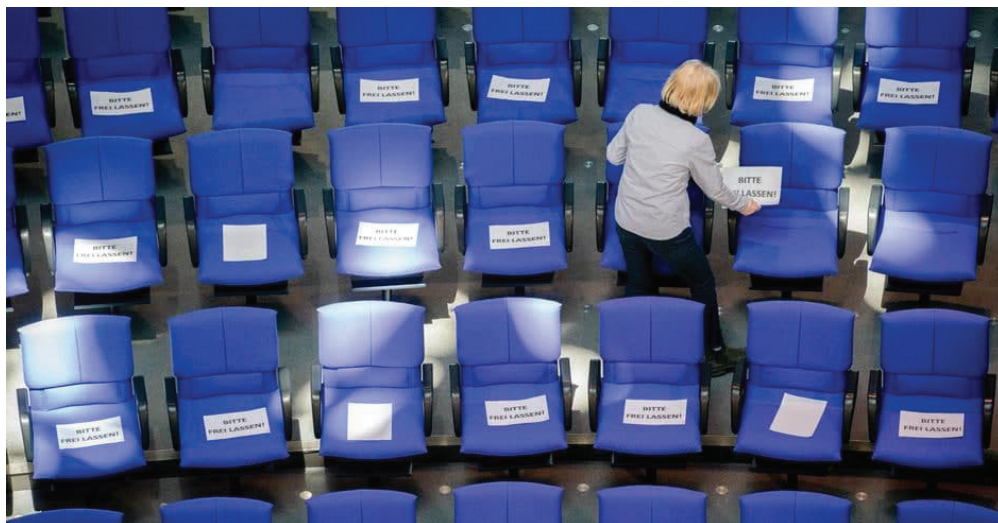
Зураг 4: Энэтхэгийн Лок сабха хуралдаан

Зураг 5: Энэтхэгийн Лок сабха хуралдаан

Зураг 6: Германы Бундестаг

Зураг 7: Австралийн парламент

Зураг 8: Австралийн парламент

Зураг 9: Латвийн парламентын хуралдаан

Цар тахлын үед бусад орнуудын парламент халдвар хамгаалал, ариун цэврийн дэглэмийг сахин хэрхэн хуралдаж байгаа талаарх дэлгэрэнгүй мэдээллийг доорх судалгаанаас үзнэ үү.

ПОЛЬШ УЛС

Нөхцөл байдал: Нийт халдвар авсан хүний тоо 733,788 (+20,816), эдгэрсэн 306,022, нас барсан 10,491 (+143). /2020.11.16/⁴⁵

Польш Улсын хувьд коронавирусийн цар тахлын нэгдүгээр давалгааг харьцангуй амжилттай давсан хэдий ч хоёрдугаар давалгаа буюу 2020 оны 10 дугаар сараас эхлэн халдвар авагсдын тоо огцом өсч, өвчлөгчдийн тоогоор Европод 4-т орж байна. Үүнээс гадна төрийн өндөрлөгүүд, Ерөнхийлөгч Анджей Дуда 2020.10.23-нд коронавирусийн халдвар авсан нь тогтоогдсон. Ерөнхий сайд Матеуш Моравецки коронавирусийн халдвар авсан иргэнтэй уулзсан нь тогтоогдож 2020.10.14-нд өөрийгөө тусгаарласан байна.

Халдвар хамгааллын нийтлэг журам⁴⁶

Хоорондын зай: Олон нийтийн газар доод тал нь 1,5м зай барих. (Үүнд: 13-аас доош насны хүүхэдтэй эцэг эх, хамт амьдарч буй иргэд, бие даан хөдлөх боломжгүй хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэд орохгүй.)

Амны хаалт: Олон нийтийн газар, нийтийн үйлчилгээний газар амны хаалт зүүх. (цэцэрлэгт хүрээлэн, ой, хувийн авто тээврийн хэрэгслээр зорчиход амны хаалт зүүхгүй байж болно.)

2020.11.29-ныг хүртэл бүх соёлын арга хэмжээг цуцалсан. Театр, музей, кино театр, уран зургийн галерей, соёлын төвүүдийн үйл ажиллагааг зогсоосон. Үзэсгэлэн, хурал, чуулган зэрэг зөвхөн видео буюу онлайн хэлбэрээр зохион байгуулахыг зөвшөөрсөн.

Нийтийн тээвэр: нийтийн тээврээр нэгэн зэрэг зорчих зорчигчийн тоо тухайн суудлын багтаамжийн 50%-иас хэтрэхгүй байх.

Сүм хийд: нэг хүнд ногдох талбай 15м²-аас доошгүй байх, 1,5м хоорондын зай барих, амны хаалт хэрэглэх.

Бүх шатны боловсролын байгууллага: Үүнд бага, дунд, ахлах сургууль, их дээд сургууль, мэргэжлийн сургалтын төвүүд зайнаас ажиллах горимд шилжсэн бол ясли, цэцэрлэгүүд хэвийн ажиллаж байна.

Олон улсын нислэг: 2020.11.24-ныг хүртэл Босни-Герцеговин, Монтенегро, Гүрж, Йордан, Аргентин, Армен, Коста Рика, Хойд Македон, АНУ /Иллиной, Нью Йорк мужаас бусад/ зэрэг 10 улсын нутаг дэвсгэрт байрлах нисэх онгоцны буудлаас нислэг үйлдэхийг хориглосон.

Худалдаа, үйлчилгээ: Худалдааны төв, дэлгүүр, үсчин, гоо сайхан, шивээс зэрэг үйлчилгээ үзүүлдэг байгууллагууд ажиллаж байна. Ингэхдээ холбогдох халдвар хамгааллын дэглэмийг сахих юм.

Хоолны газар: Хүргэлтээс бусад хоолны газрын үйл ажиллагааг зогсоосон.

Зочид буудал: Зочид буудлууд хязгаарлагдмал хүрээнд үйл ажиллагаа явуулж байна. Үүнд, ажлын шугамаар аялж буй иргэд, спортын тэмцээнд оролцож буй тамирчид, тусгай хөтөлбөрт оролцож буй эмнэлгийн ажилтнууд, тусгай асаргаа шаардлагатай өвчтөн, тэдгээрийн асрагч нарт үйлчилгээ үзүүлж байна. Ажилтнуудын дотуур байрны үйл ажиллагаа хэвийн явагдаж байна.

⁴⁵ <https://www.worldometers.info/coronavirus/country/poland/>

⁴⁶ <https://www.gov.pl/web/coronavirus/temporary-limitations>

Польшийн Парламентын хувьд⁴⁷ (2020 оны 5-р сарын 14)

Польшийн Сейм нь парламентын гишүүдэд зайнаас ажиллах боломжийг олгосон. Сеймийн хуралдааны дэгээр онлайн хэлбэрээр хуралдаан зохион байгуулахыг хориглодог тул Тэргүүлэгчид тогтоол гаргаж, КОВИД-19-тэй холбоотойгоор дэгд өөрчлөлт оруулах шийдвэр гаргасан. Анхны видео хуралдааныг 2020.03.27-нд явуулсан.

Сенат ба Сенатын хороодын хуралдаанаар гол төлөв КОВИД-19-тэй холбоотой асуудлыг хэлэлцэхээр хязгаарласан. Хуралдаан холимог системээр явагдаж байгаа бөгөөд зарим гишүүд уулзалтын танхим, зарим нь Сенатын байрны өөр хоёр өрөөнд, бусад нь гэрээсээ хуралдаанд оролцож байна.

Гишүүн бүр зайнаас хуралдаанд хэрхэн оролцох заавар бүхий видеог хүлээн авах бөгөөд тэдний хувийн мэдээллийг мессежээр баталгаажуулна. Гэртээ байгаа хүмүүс асуулт асууж, үг хэлэх боломжтой. Чуулганы танхим дахь хоёр хананы дэлгэцээс уг хуралдааныг дамжуулна.

Сенатын нэгдсэн хуралдаан, хорооны хуралдаан зохион байгуулах журамд өөрчлөлт ороогүй болно.

Нэгдсэн хуралдаан. 2020.10.20

⁴⁷ Олон улсын парламентын холбоо, Улс орнуудын парламентуудын коронавирусний цар тахлын эсрэг хариу арга хэмжээний талаарх тойм <https://www.ipu.org/country-compilation-parliamentary-responses-pandemic>

Хорооны хуралдаан. 2020.10.23

Эх сурвалж: [facebook.com/KancelariaSejmu/photos/](https://www.facebook.com/KancelariaSejmu/photos/)

ЕВРОПАРЛАМЕНТ⁴⁸

Нөхцөл байдал:⁴⁹ Европод нийт халдвар авсан хүний тоо 13,794,640 (+67,252), эдгэрсэн 5,123,229, нас барсан 320,482 (+1,055). /2020.11.15/⁵⁰

Европарламентад 10 дугаар сарын сүүлээр Европын Холбооны Парламент (Европарламент)-ын гишүүд болон ажилтнуудын дунд шинэ коронавирусийн халдвар 171 тохиолдол бүртгэгдсэн байна. Тэдний ихэнх нь шинж тэмдэггүй тохиолдлууд байв.

Европарламент нь 705 гишүүнтэй бөгөөд тэнд 4000 орчим туслах, 7500 орчим ажилтнууд ажилладаг байна.

Европарламент: Цар тахлын улмаас Европарламентын хуралдаан, уулзалтуудыг хязгаарласан бөгөөд Европарламентын гишүүд, түүний Ажлын албаны ажилтнууд хатуу тусгаарлалтад гэрээсээ ажиллаж байна.

Ийнхүү Европарламент зайнаас ажиллахдаа үндсэн чиг үүргийнхээ дагуу хүрээнд хууль батлах, Европын Холбоо (ЕХ)-ны төсвийг батлах, Европын Комисст хяналт тавих ажлаа үргэлжлүүлэн хийж байна. Европарламентын хорооны болон нэгдсэн хуралдаанаар КОВИД-19-ийн эсрэг хариу арга хэмжээ авах болон Ногоон хэлэлцээр (Green Deal), дижитал үйлчилгээ, ЕХ-ны орнуудын хөдөө аж ахуйн бодлого, урт хугацааны төсөв, Брексит (Brexit) зэрэг урт хугацааны тэргүүлэх чиглэлийн талаар хэлэлцэж байна.

⁴⁸ <https://www.europarl.europa.eu/news/en/headlines/priorities/eu-response-to-coronavirus/20200408STO76807/how-parliament-works-during-a-pandemic> . EU affairs, Updated: 27-10-2020 - 22:17.

⁴⁹ <https://www.bbc.com/news/topics/cygp15jgmd5t/european-parliament> . Posted at 19:27 12 Nov.

⁵⁰ https://www.worldometers.info/coronavirus/?utm_campaign=homeAdvegas1?%22%20%5C%20%22countries

Европарламентын Ерөнхийлөгч Дэвид Сассоли 2020 оны 3 дугаар сард түүхэндээ анх удаа зайнаас санал хураалт явуулах Европарламентын чуулганыг нээхдээ “Ийм огцом хямралын үед ардчиллыг түр зогсоох ёсгүй. Хууль тогтоогчдын хувьд бидэнд туслах арга хэрэгсэл, чадвар, үүрэг хариуцлага байна” хэмээн хэлжээ.

Европарламент нь аюулгүй бөгөөд үр ашигтай алсын системийг боловсруулан 3 дугаар сарын сүүлээр явуулсан **нэгдсэн хуралдаандаа** ашигласан байна. Энэ үеэр нэг хэлэлцүүлэг (debate), санал хураалттай 3 хуралдаан (voting sessions), 11 санал хураалт (votes) явуулсан байна. Харин 10 дугаар сарын 19-23-ны өдрийн нэгдсэн хуралдааны үеэр 18 хэлэлцүүлэг, санал хураалттай 13 хуралдаан, 1500 гаруй санал хураалт явуулжээ. Одоо Европарламентын гишүүд нийт Европын Холбооны нутаг дэвсгэрт холбоо барих газруудаасаа нэгдсэн хуралдааны хэлэлцүүлэгт оролцох боломжтой болсон.

Европарламентын **Хороодын хуралдаан** мөн нөхцөл байдалд зохицуулан видео-хуралдаан, эсхүл хосолсон (hybrid) хэлбэрээр зохион байгуулж байгаа бөгөөд Хороодын санал хураалт үргэлжилж байна.

Парламентуудын улс төрийн 7 бүлэг болон Ерөнхийлөгч нарын Бага хурал (Conference of Presidents) зэрэг удирдах байгууллагууд мөн зайнаас ажлаа үргэлжлүүлж байна.

БРАЗИЛ УЛС⁵¹

КОВИД-19 цар тахлын үед парламентын хууль тогтоох үйл ажиллагааны тасралтгүй байдлыг хангахын тулд Бразилын Депутатуудын танхим (Үндэсний Конгрессын доод танхим)-аас тус Танхимын **нэгдсэн хуралдааныг цахимаар явуулах тухай** 14/2020 дугаар тогтоол (Resolution 14/2020 on virtual plenary sessions)-ыг 2020 оны 3 дугаар сарын 17-ны өдөр баталжээ. Тус Танхим нь **Депутатуудын танхим дахь цахим хууль тогтоох үйл явцын тухай** 12/2019 тогтоол (Resolution 12/2019 on the digital legislative process)-ыг бүр 2019 онд баталсан байна.

Эдгээр тогтоолуудын дагуу тус Танхимын 513 депутат **бүрэн эрхээ зайнаас хэрэгжүүлэх боломжтой** болсон.

Депутатуудын танхимын 14/2020 дугаар тогтоол батлагдсанаас хойш 8 хоногийн дараа анхны цахим чуулганы хуралдаанаа хийсэн бол, түүнээс 2 хоногийн дараа тус Танхимын депутатууд гар утаснаасаа “Infoleg” аппликейшныг ашиглан цахим хуралдаанд оролцох боломжтой болов.

Депутатуудын танхимын Ажлын албаны техникийн ажилтнуудын боловсруулсан “Infoleg” аппликейшн нь нэгдсэн хуралдааны ерөнхий бүтэц, хууль тогтоох дотоод систем болон бусад видео-хуралдааны үйлчилгээг багтсан байна. Цахим хуралдааныг Танхимын дотор болон гадна байгаа депутатуудыг хамруулахын тулд холимог горим (hybrid mode)-д ашиглахаар зохиосон. Энэхүү аппликейшны уян хатан чанар нь цар тахлын төрөл бүрийн нөхцөлд хуралдаан явуулах, түүнд оролцох боломжийг олгох төдийгүй хямралын дараа гэнэтийн тохиолдолд стратеги болох боломжтой (as a contingency strategy after the crisis).

⁵¹ Preserving parliament's functionality during the COVID-19 pandemic: Brazil's experience. IPU, 2020.07.20. Эх сурвалж: <https://www.ipu.org/innovation-tracker/story/preserving-parliaments-functionality-during-covid-19-pandemic-brazils-experience>

2016 онд нээгдсэн “Infoleg” аппликейшныг хууль тогтоох үйл явц, парламентын гишүүд, хороодын болон нэгдсэн хуралдаан, хууль, хуулийн төсөл (хууль, хуулийн нэмэлт, өөрчлөлт, холбогдох бүх шийдвэр)-ийн талаар иргэдэд мэдээлэх зорилгоор ашиглаж байсан.

Харин Депутатуудын танхимын 14/2020 дугаар тогтоолын дагуу цахим хуралдааныг зөвхөн Танхимын депутатуудад зориулсан шинэ үйлдэл нэмж оруулжээ. Үүнд:

- хуралдаанд оролцож байгаа депутатууд, бусад оролцогчдыг бүртгэх;
- удирдлагуудад санал хураалтын үед чиг баримжаа (leaders' voting orientation) авах;
- санал хураалтын дүнгийн самбарыг гаргах;
- хуралдаанд илтгэгчдийн жагсаалтыг гаргах гэх мэт.

Нэгдсэн хуралдааны үйл явц бүрийг нарийвчлан боловсруулжээ. Тухайлбал, цахим хуралдаан эхлэхээс 2 цагийн өмнө оролцогчдын бүртгэл, илтгэгчдийн нэрсийн жагсаалтыг, үг хэлэхээр бүртгүүлсэн депутатуудыг Танхимынхаа программ, эсвэл цахим хуудаснаас харах боломжтой.

Мөн энэхүү аппликейшн нь мэдээлэл авах боломжийг олгох бөгөөд санал хураалттай холбоотой үйл ажиллагааг хэрэгжүүлнэ. Тухайлбал, удирдлагууд (leaders) санал хураалтаас өмнө бүх депутатуудтайгаа харилцах боломжийг олгоно, санал хураалт нээгдэх, хаагдах үед Танхимын депутатуудад анхааруулга өгнө.

Энэхүү аппликейшны хамгийн том асуудал болох аюулгүй байдлыг нь шийдэж чадсан байна. Уг аппликейшинд нэвтрэх нууц үгээс гадна бусад баталгаажуулалт, шифрлэгдсэн сувгийг (an encrypted channel) өөрчилж тус Танхимын депутатуудад аюулгүй цахим орчинг үүсгэсэн гэж үзэж байна. Эдгээр баталгаажуулалтаас гадна Танхимын депутатууд ухаалаг гар утасныхаа нүүр, нүдний солонгон бүрхэвч, хурууны хээ зэрэг биометрийн аргаар таних үйлдлийг ашиглаж болно.

Мөн цар тахлын үед Депутатуудын танхим **зайнаас хуулийн төсөл өргөн барих** боломжийг нэвтрүүлсэн байна. Бүхий л цахим хуралдаантай хамт хуулийн төслүүдийг цахимаар баталгаажуулах боломжтой.

Цахим хуралдааны платформ нь Танхимын **Ерөнхийлөгчид өөрийн бүх орлогч нартай уулзах** боломжийг мөн олгоно.

Өргөн нэвтрүүлгийн үйлчилгээ нь энэхүү аппликейшн болон бусад хууль тогтоомжийн системүүдтэй хамааралгүй тул парламентын үйл ажиллагааны ил тод байдлыг хангахдаа хуралдааныг телевиз, YouTube, парламентын цахим хуудсаар дамжуулан мэдээллийг иргэдэд нээлттэй түгээж байна.

2020 оны 4-7 дугаар сард 44 цахим хуралдаан явуулсны дараа Депутатуудын танхимын үйл ажиллагааг дараах байдлаар дүгнэж байна:

- 2020 онд хийсэн цахим хуралдаан, уулзалтуудыг 2019 оны мөн үеийн статистик үзүүлэлттэй харьцуулахад илүү олон удаа зохион байгуулсан бөгөөд Депутатуудын танхим 2020 онд 2019 оны мөн үеийнхтэй харьцуулахад 20 хувиар илүү хуулийн төсөл баталсан.
- 2019, 2020 онд хуралдаан, уулзалтуудын үргэлжлэх хугацаа ойролцоо буюу 5 цаг орчим байна.

- Депутатуудын ирц 2019 онд 89.2 хувь байсан бол 2020 онд 98.1 хувь болж өссөн.
- Депутатуудын санал хураалтын идэвх 71.3 хувиас (2019 онд) 86 хувь (2020 онд) болж өссөн.

Тус Танхим цар тахлаас өмнө авсан стратеги шийдвэр, мэдээллийн технологийн салбарт урт хугацааны хөрөнгө оруулалт хийснээр энэхүү амжилтад хүрсэн хэмээн Депутатуудын танхимаас мэдээлж байна.

Парламентын үйл ажиллагааг цахимжуулах арга хэмжээ Төлөөлөгчдийн танхим (доод танхим)-аас гадна **Сенат (дээд танхим)-д хэрэгжүүлж** байгаа аж.⁵²

БНСУ

Цар тахлын үед авч буй БНСУ-ын Үндэсний Ассамблейн үйл ажиллагаа

Цар тахалтай холбоотойгоор 9-р сарын 1-ээс ээлжит чуулганыг хуралдуулах талаар Үндэсний Ассамблейгаас цахим хурлын системийг хөгжүүлэх, мөн хурлын өрөөнүүдэд ширээ хооронд тунгалаг тусгаарлагчуудыг байрлуулах, орох хэсгүүдэд камер байрлуулах зэрэг хорио цээрийн дэглэмийн талаар хэлэлцжээ. Үндэсний Ассамблейн бүх ажилтнуудыг ажлын шинж чанар, яаралтай байдлаас шалтгаалан долоо хоногт хоёроос гурван өдөр гэртээ ажиллахыг уриалж байна. Зарим хэлтсүүд уян хатан ажлын цагийн хуваарийг нэвтрүүлсэн.⁵³

Солонгосын Үндэсний Ассамблей ухаалаг, дэвшилтэд технологид суурилсан хэрэглэхэд хялбар цахим хуралдааны танхимыг ашиглаж байна. Өндөр нарийвчлалтай дэлгэц мэдээллийг шууд дамжуулах горим зэрэг нь гишүүдэд илүү нарийн, тодорхой хэлэлцүүлэг хийх боломжийг олгодог. Үүнд цахим санал хураалт, хаалттай санал хураалтын горимууд багтсан байна. Уг цахим хурлын танхимыг Ассамблейн хоорондын чуулганд төдийгүй НҮБ-ын олон улсын бага хурал болон бусад төрлийн конвенцуудад ашиглаж, хэрэглэдэг байна.⁵⁴

БНСУ-ын Үндэсний Ассамблей 2-р сарын 26-аас КОВИД-19-ийн халдвар хурдацтай нэмэгдсэнтэй холбогдуулан хариу арга хэмжээ авах зорилгоор 3 хуульд нэмэлт өөрчлөлт оруулсан байна. Үүнд халдварт өвчнийг хянах, урьдчилан сэргийлэх хууль (Infectious Disease Control and Prevention Act), хорио цээрийн тухай хууль (Quarantine Act), эмнэлгийн үйлчилгээний тухай хуулиудад (Medical Service Act) нэмэлт өөрчлөлтүүдийг оруулсан байна.

Нэмэлт өөрчлөлт нь засгийн газар болон эрүүл мэндийн байгууллагуудад вирусийн тархалтаас урьдчилан сэргийлэхэд дэмжлэг үзүүлэхэд чиглэгдсэн байна. Жишээлбэл, Халдварт өвчнийг хянах, урьдчилан сэргийлэх тухай хуульд оруулсан нэмэлт өөрчлөлтөөр төрөөс шинжилгээнд хамрагдахаас татгалзсан сэжигтэй өвчтөнүүдэд эрүүгийн хариуцлага хүлээлгэх, хорио цээрийн журам зөрчсөн тохиолдолд дээд тал нь нэг жилийн хорих ялаар шийтгэх эсвэл торгох (ойролцоогоор 1000 USD) шийтгэлийг оногдуулахаар болжээ.

Үндэсний Ассамблей КОВИД-19 цар тахлын үед эдийн засгийн нөлөөллийг зохицуулах зорилгоор ойролцоогоор нийт 3 удаа 35 их наяд вонын (ойролцоогоор 29 тэрбум ам доллар) нэмэлт төсвийг баталжээ. Энэ нь 1972 оноос хойш

⁵² Parliaments and Crisis: Challenges and Innovations. Parliamentary Primer No. IDEA. 2020. 138 дахь тал.

⁵³ <https://www.ipu.org/country-compilation-parliamentary-responses-pandemic#R>

⁵⁴ https://korea.assembly.go.kr:447/digital_plenary/menu02.jsp

Үндэсний Ассамблей нэг жилийн хугацаанд гурван нэмэлт төсвийг баталсан анхны тохиолдол болсон байна. (02.25.2020)

Цар тахлаас сэргийлэх БНСУ-ын Үндэсний Ассамблейн цахим хуралдаан

БНСУ-д есдүгээр сараас арваннэгдүгээр сар хүртэл хууль тогтоогчдын хувьд хамгийн их ачаалалтай байдаг ба Энэ хугацаанд (9-р сард) Үндэсний Ассамблейн жилийн ээлжит чуулганыг нээж, 10-р сард Ассамблейгаас жил бүр төрийн байгууллагуудад аудит хийж, 11-р сард ирэх оны засгийн газрын төсөвт хяналт шалгалт хийдэг. Гэвч КОВИД-19 цар тахлаас үүдэлтэйгээр Үндэсний Ассамблей одоогоор 2 сарын сүүлээр нэг, 9 сард хоёр удаа нийт гурван удаа хөл хорионд шилжсэн. Энэ хугацаанд Ассамблейн зарим байгууллагууд мөн хэсэгчилсэн хөл хориог хэд хэдэн удаа хэрэгжүүлсэн. Нөхцөл байдлыг даван туулахын тулд тэд зайнаас ажиллах системийг нэвтрүүлж, намын зарим хурлыг онлайнгаар зохион байгуулсан. Ассамблейн байранд зохион байгуулахаар төлөвлөж байсан семинар, хурлыг цуцалж, онлайн семинар, бага хурлыг зохион байгуулж байна. Мэргэжилтнүүдийн үзэж байгаагаар эдгээр нь хангалтгүй бөгөөд цаашид цахим системээр дамжуулан хуулийн төсөл санал болгох, хуулийн төсөлд тоон хэлбэрээр санал өгөх зэрэг онлайн хууль тогтоох үйл ажиллагааг идэвхжүүлэх шаадлагатай хэмээжээ. БНСУ-ын Ардчилсан намын зарим хууль тогтоогчид (Democratic Party of Korea, Jo Seoung-lae), Үндэсний чуулганы тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах онлайн системийг нэвтрүүлэх санал гаргасан боловч энэ нь бусад гишүүдийн эсэргүүцэлтэй тулгарч уг системийг улс төрийн бусад зорилгоор ашиглах, мөн Үндэсний аюулгүй байдалд сөрөг нөлөөтэй хэмээн үзэж дэмжээгүй байна.

Зураг. 9-р сарын 3-ны өдөр Үндэсний Ассамблейгаас зохион байгуулсан онлайн семинар.

Цар тахлаас үүдэлтэй цахим шилжилтийг хөгжүүлж байгаа ба Ассамблейд хиймэл оюун ухаант (AI) технологийг нэвтрүүлэх ажлыг KAIST-ийн тооцооллын сургуулийн (School of Computing at KAIST) дэд профессор Ким Жү Хо хариуцан ажиллаж байна. Энэ систем нь Ассамблейн ажилтнуудын цаг хугацаа хэмнэж,

баримт бичгүүдийг цэгцлэх, хууль тогтоогчдын хууль тогтоох үйл ажиллагаанд олон нийтийн санал авах, хэвлэл мэдээллийн хэрэгслээр цацах зэрэг захиргааны үүргийг мөн гүйцэтгэхэд тус болно гэж үзэж байна.⁵⁵

ИРЛАНД УЛС

Ирланд улсын парламент нь “КОВИД-19 тусгай хороог” 2020 оны 5-р сарын 6-ны өдрөөс 2020 оны 10-р сарын 8-ны хооронд байгуулсан. Уг хороо нь цар тахалтай тэмцэх Ирланд улсын авч буй арга хэмжээнүүдийн талаарх нотолгоог авч үзэх үүрэгтэй байгуулагдсан.

IPU: “Хоёр танхим буюу Dáil Éireann, Seanad танхимууд 4-р сарын 16 хүртэл завсарлага авсан байна. Энэ хугацаанд Парламентад ажиллаж буй гишүүд, ажилтнууд болон бусад хүмүүсийн аюулгүй байдлыг хангах үүднээс хуралдааны тусгай арга хэмжээ авсан.⁵⁶ Үүнд:

- Депутатын гуравны нэг нь Даилийн (Dáil Éireann) хуралд оролцох ба нийгмийн эрүүл мэндийн зөвлөмжийн дагуу зохих зайг баримталж байна.
- Парламентын үйл ажиллагааг хязгаарласан бөгөөд КОВИД-19-тэй холбоотой асуудлаар яаралтай хуралдсан байна.
- Даил парламентын асуултуудыг энэ хугацаанд түдгэлзүүлсэн.
- Санал хураалт одоогоор “дуут санал хураалт” “Voice Votes” эсвэл “дуудлага өгөх санал” (role call vote) хэлбэрээр явагдсан байна. Дуут санал хураалт нь Даил дахь ердийн журам бөгөөд “бүрэн дуудлагын санал” нь буюу бүртгэгдсэн санал нь чуулганы гишүүн тус бүрийн саналыг (зөвшөөрсөн эсвэл эсэргүүцсэн) тэмдэглэсэн (мөн хожим нь нийтлэгддэг) санал юм.

Даил Эиран (*Dáil Éireann*), Шеанад Эиран (*Seanad Éireann*) танхимууд хуралдахдаа бүх гишүүд оролцох шаардлагатай хуралдаанаас бусад тохиолдолд Даил танхимд хуралддаг. Салбар хороодын хурлыг ердийн хорооны өрөөнд зохион байгуулдаг бөгөөд зайлшгүй оролцох шаардлагатай гишүүдийг зайнаас оролцуулдаг.

2020 оны 10-р сарын байдлаар Парламентын өдөр тутмын үйл ажиллагаанд зориулж Microsoft Teams нь бүх ажилтнууд, гишүүдэд алсын зайнаас ажиллах боломжийг олгож байна. Парламентын ихэнх ажилтнууд гэрээсээ ажиллаж байна.

2020 оны 7-р сарын 20-ны Даваа гарагаас байгаа бүх хүмүүсийг нүүрээ халхлах эсвэл маск зүүхийг зөвлөсөн байна.

⁵⁵ https://www.koreatimes.co.kr/www/nation/2020/09/356_295892.html

⁵⁶ <https://www.europarl.europa.eu/cmsdata/211286/Overview%20Covid%20Measures%20DRF%2014%20LIBE.pdf>

Ирланд улсын нэгдсэн чуулганы хуралдаан: 2020.11.12-ны өдөр⁵⁷**ЭСТОНИ УЛС**

Эстони Улсын хувьд 2020.03.16-ны өдөр Парламентын (Рийгикогу) Үндсэн хуулийн хороо онцгой байдлын үед нэгдсэн хуралдаан болон хороодын хуралдаануудыг цахимаар буюу алсын зайнаас зохион байгуулах асуудлыг хэлэлцсэн байна. Хорооноос Парламентын дэг, дотоод журмын тухай хууль (Riigikogu Rules of Procedure and Internal Rules Act)⁵⁸-ийн дагуу Парламентын нэгдсэн болон байнгын хороодын хуралдааныг цахим буюу алсын зайнаас явуулах боломжтой гэж дүгнэсэн байдаг. “Хуралдаанд оролцоход шаардлагатай нөхцөл болох үг хэлэх, асуулт асуух, санал өгөх зэргийг хангасан тохиолдолд хуралдааныг алсын зайнаас явуулж болно гэж одоогийн хүчин төгөлдөр үйлчилж буй хууль тогтоомжийг тайлбарлаж болохоор байна” гэж Үндсэн хуулийн хорооны дарга мэдэгдсэн. Мөн онцгой нөхцөл байдлыг харгалзан хуралдааны үйл ажиллагааг тасалдуулахгүй, алсын зайнаас үргэлжлүүлэн ажиллах нь чухал болохыг онцолсон бөгөөд Парламент дахь бүлгүүдэд захидал илгээж Парламентын дэг, дотоод журмын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах шаардлагатай эсэхийг үнэлэхийг хүссэн байна. Үүний дагуу 2020.04.13-нд Үндсэн хуулийн хороо нь Рийгикогу алсын зайнаас ажиллах боломжийг бүрдүүлэх зорилгоор хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах хуулийн төслийг боловсруулан өргөн барьжээ.⁵⁹ Улмаар 2020.06.02-нд Парламентын дэг, дотоод журмын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах хуулийн төслийг хэлэлцэн баталсан байна.

Нэмэлт өөрчлөлтөөр Рийгикогу нь хуралдаанд алсын зайнаас цахим хэлбэрээр оролцон, хууль боловсруулах үйл ажиллагаатай холбоотой аливаа үйл ажиллагааг хэвийн үргэлжлүүлэх нөхцөл боломжийг бүрдүүлэх үүднээс ямар үед алсын зайнаас хуралдах, цахимаар хуралдаж буй үед хэрхэн санал өгөх, хурлыг хэрхэн зохион байгуулах асуудлыг тус тус зохицуулсан байна. Үүнд:⁶⁰

Хуулийн 3-р бүлгийн §12-т зааснаар “Рийгикогугийн удирдах зөвлөл нь Рийгикогугийн дарга, дэд дарга нараас бүрддэг.

⁵⁷ <https://www.oireachtas.ie/>

⁵⁸ <https://www.riigiteataja.ee/en/eli/504062020005/consolide>

⁵⁹ <https://www.riigikogu.ee/pressiteated/pohiseaduskomisjon-et-et/pohiseaduskomisjon-algatas-seadusemuudatused-riigikogu-kaugtoo-voimaldamiseks/>

⁶⁰ <https://www.riigiteataja.ee/en/eli/504062020005/consolide>

§ 13. Рийгикогугийн удирдах зөвлөл нь:

6¹) хэрэв зайлшгүй шаардлагатай бол Рийгикогугийн хуралдааныг алсын зайнаас хуралдуулах асуудлыг шийдвэрлэх;

6²) Рийгикогугийн хуралдааныг зайнаас хуралдуулах шаардлага, дүрмийг тогтоох;

Бүлэг 10. Рийгикогугийн хуралдаан

§ 57. Хуралдаан зохион байгуулах газар

(1) Рийгикогугийн дарга хэрэв хүндэтгэх шалтгааны улмаас өөр газар хуралдааныг зохион байгуулах шийдвэр гаргаагүй бол Таллин дахь Тумпеа цайзын хуралдааны танхимд хуралдааныг зохион байгуулна.

(2) Рийгикогугийн Удирдах Зөвлөлийн шийдвэрээр энэхүү хуулийн § 89 1-т заасан алсын зайн хуралдааныг энэ хэсгийн дэд хэсэг (1)-т заасан газар эсвэл тодорхой байршил заахгүйгээр алсын зайнаас цахим хэрэгслээр зохион байгуулж болно.

§ 58. Хуралдаанд оролцогчид

(1) Рийгикогугийн хурлын танхимд нэвтрэх ба оролцох эрх нь гишүүд, Бүгд Найрамдах Улсын Ерөнхийлөгч, Засгийн газрын гишүүд, Хууль зүйн канцлер, Ерөнхий аудитор, Төрийн нарийн бичгийн дарга, Рийгикогугийн чуулганы нэгдсэн хуралдаанд албан үүргийнхээ хувиар оролцох шаардлагатай ажилтнууд болон Рийгикогугийн даргын урилгаар ирсэн хүмүүст олгогдоно.

(2) Рийгикогугийн гишүүд, Бүгд Найрамдах Улсын Ерөнхийлөгч болон Засгийн газрын гишүүд нь танхимд тусгайлсан суудалтай байдаг.

Бүлэг 3. Рийгикогугийн хуралдаанд санал өгөх

§ 81. Санал өгөх аргууд

(1) Санал өгөхдөө цахим санал өгөх системийг ашиглана.

(2) Бүгд Найрамдах Улсын Ерөнхийлөгч, Рийгикогугийн дарга, дэд дарга нарыг сонгоход сонгуулийн саналын хуудас хэрэглэнэ.

(3) Санал хураалтын цахим системийг ашиглах боломжгүй бол саналаа гар өргөх эсвэл нууц санал хураах шаардлагатай бол саналын хуудсаар явуулна.

(4) Рийгикогугийн хуралдааныг алсын зайнаас (цахим) зохион байгуулж байгаа үед санал өгөх цахим систем эсвэл гараар санал өгөх боломжгүй тохиолдолд санал хураалтыг хуралдаан даргалагчийн зөвшөөрсөн өөр аливаа хэлбэрээр явуулж болно.

§ 82 Үндэсний цахим хороо болон санал хураалтын хорооны чадамж

энэ хуулийн 81-р зүйлийн (2)-р хэсэгт заасан тохиолдлуудад санал хураалтын дүнг баталгаажуулж үүнтэй холбоотой ямарваа эсэргүүцлийг Үндэсний цахим хороогоор шийдвэрлүүлнэ.

Энэ хуулийн 3, 4-р зүйлд заасан нөхцалүүдээр санал хураалтыг зохион байгуулах үед санал хураалтыг баталгаажуулах, маргааныг шийдвэрлэх асуудлыг Санал хураалтын хороогоор шийдвэрлүүлнэ.

Санал хураалтын хороонд Рийгикогугийн бүлэг тус бүрээс нэг гишүүн оролцоно.

Бүлэг 4. Рийгикогугийн алсын зайны хуралдааныг зохион байгуулах (энэ бүлгийг шинээр нэмж оруулсан байна)

§ 89¹ Алсын зайн хуралдаан

(1) Рийгикогугийн Удирдах зөвлөл нь онцгой нөхцөл байдлын улмаас хуралдааныг алсын зайнаас зохион байгуулахаар шийдвэрлэж болно.

(2) Алсын зайны хуралдаан гэдэг нь Рийгикогугийн хуралдаанд гишүүд биечлэн ирэлгүйгээр цахим хэлбэрээр оролцохыг хэлнэ.

(3) Рийгикогугийн гишүүд хуралдааныг алсын зайнаас тухайн цаг хугацаанд нь ажиглах, хуралдааны үйл ажиллагаанд оролцох (төсөл өргөн барих, танилцуулга, тайлбар, санал шүүмж хэлэх, асуулт асуух, үг хэлэх, санал хураалт болон бусад үйлдэл) болон эдгээрт аливаа саад учрах тохиолдолд мэдэгдэх боломжууд баталгаажсан, хангагдсан үед алсын зайн хуралдааныг зохион байгуулж болно.

(4) Алсын зайнаас хуралдаанд оролцож байх үед хуралдаан даргалагч энэ хуулийн хуралдааныг зохион байгуулах заалтыг хэрэглэх үедээ Рийгикогугийн гишүүдийн аливаа эрхээ эдлэх боломжийг алдагдуулж болохгүй.

(5) Хэрэв алсын зайн хуралдааны үйл ажиллагаанд ямар нэг саад учирвал тэрхүү саадыг арилгах хүртэл хуралдааныг түр хойшлуулна.

(6) Алсын зайнаас хуралдаанд оролцож буй Рийгикогугийн гишүүнд канцлерын албаны хяналтаас давсан учир шалтгаанаар саад учирсан тохиолдолд хуралдааныг даргалагч оролцох боломжтой гишүүдтэй хуралдааныг үргэлжлүүлэн явуулах эсэхийг шийдвэрлэнэ.

(7) Рийгикогугийн дарга нь хуралдаан болохоос 3-аас доошгүй хоногийн өмнө алсын зайнаас хуралдаан зохион байгуулах тухайгаа Рийгикогугийн гишүүдэд Хэвлэл мэдээллийн хэрэгслээр мэдэгдэнэ. Онцгой нөхцөл байдалд зарлан мэдэгдэх хугацаа үүнээс хугацаа богино байж болно.

Эстонийн Парламентын үйл ажиллагаа нь дээрх хуулийн хүрээнд цахимаар хэвийн зохион байгуулагдаж байгаа бөгөөд хэсэгчилсэн хуралдаан нь дэлхийн эрүүл мэндийн байгууллагын зөвлөмжийн дагуу хоорондын зайг барьж, танхимын ариутгал цэвэрлэгээг өдөрт хэд хэдэн удаа хийж, амны хаалт зүүх зэргээр урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээ авч ажиллаж байгаа талаар парламентын веб сайтад мэдээлсэн байна.

Мөн тус улсад цар тахлын шинэ нөхцөл байдлын улмаас Засгийн газраас коронавирусийн тархалтыг хязгаарлах, Эстоничуудын амь нас, эрүүл мэндийг хамгаалах зорилгоор ажил, гэр, нийтийн тээврийн хэрэгсэл болон бусад олон нийтийн газарт авах шинэ арга хэмжээний зөвлөмжийг⁶¹ 2020.11.10-нд баталсан тогтоол гаргасан байна.

Уг тогтоолд эдгээр арга хэмжээг 11-р сарын 16-ны өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөхийг тушаажээ.

Ажлын байрны арга хэмжээ:

- Боломжтой бол ажилчдаа алсаас ажиллуулахыг зөвлөж байна.
- Ажил олгогчдод хэн нэгэн ажил дээрээ коронавирусийн халдвар авсан тохиолдолд алсын ажлын төлөвлөгөө боловсруулж, алсын ажил зохион байгуулахыг зөвлөж байна.
- Зул сарын баярыг оролцуулаад бүх хамтарсан арга хэмжээг цуцлахыг зөвлөж байна. Гэр бүлийн зул сарын баярыг зөвшөөрнө.

⁶¹ <https://www.kriis.ee/et/uudised/valitsus-avalikustas-ued-koroonaviiruse-vastased-meetmed>

Гэрийн болон гэр бүлийн орчин тойронд:

- Эрсдэлтэй хүнтэй уулзах, халдвар авахаас урьдчилан сэргийлж, гэрээс гарахдаа аюулгүй байдлыг хангах: маск зүүж, зайгаа барьж, гар угаах, гэрээ цэвэрлэх шаардлагатай.
- Халамжийн байгууллагууд эрсдлийн бүлэгт хамрагдах хүмүүст холбоо барих аюулгүй боломжийг хангах ёстой.
- Коронавирусийн халдвар авсан хүнтэй хамт амьдрах аюулгүй байдлын дүрмийг чандлан сахиж, зайгаа барьж, эрүүл мэндийн зөвлөмжийг чанд сахиж ёстой.

Олон нийтийн газар, нийтийн тээврийн хэрэгслүүд:

- Нийтийн тээврийн хэрэгсэл, худалдааны үйлчилгээний газрууд болон тэдгээрийн нийтийн эзэмшлийн талбайд амны хаалт зүүх ёстой. Түүнчлэн тээвэрлэгчид, худалдаа эрхлэгчид, арга хэмжээ зохион байгуулагчдаас энэхүү шаардлагыг хангаж байгаа эсэхэд хяналт тавьж, ажиллахыг үүрэг болгов. Амны хаалтыг сонсголын бэрхшээлтэй хүмүүс болон 12-оос доош насны хүүхдүүд зүүхгүй байж болно.
- Тээвэрлэгч, үйлчилгээ эрхлэгчдээс маск зүүхийг шаардах, уриалах, санамжийг байршуулах арга хэмжээг байнга зохион байгуулахыг шаардана.
- Засгийн газраас энэхүү тогтоолоороо 2+2 гэсэн дүрмийг үйлчилгээний танхимууд болон арилжааны байгууллагуудын нийтийн эзэмшлийн талбайд тогтоож, гэрээнд зааснаас бусад тохиолдолд хоёроос илүүгүй хүн нэг дор байх ба хоорондоо хоёр метр зайтай байж болно.
- Зөвшөөрөгдсөн хоолны болон үйлчилгээний газруудад хүмүүс хоорондын зайг хоёр метрээс багагүй байх журмыг тогтоож, нэг дор хамгийн ихдээ 10 хүн ногдож байхаар зохицуулах.
- Олон хүн цуглахаас урьдчилан сэргийлэх үүднээс нийтийн хоол, үзвэр үйлчилгээний газруудын ажиллах цагийг шөнийн 00 цагаас өглөөний 6 цаг хүртэл хязгаарласан. Хязгаарлалт нь хүнсний худалдаа эрхлэхэд хамаарахгүй.

ХЯТАД УЛС

Бүх Хятадын Ардын Төлөөлөгчдийн Их Хурал

Бүх Хятадын Ардын Төлөөлөгчдийн Их Хурал (БХАТИХ)-ын 13 дахь сонгуулийг 2017 оны 10 дугаар сараас 2018 оны 2 дугаар сар хүртэл хугацаанд зохион байгуулж нийт 2956 төлөөлөгч сонгогдсон бөгөөд бүрэн эрхийн хугацаа 2018-2023 онд үргэлжилнэ. БНХАУ-ын Үндсэн хуулийн 61-р зүйлд заасны дагуу БХАТИХ жилд нэг удаа, 3-р сард 11 хоног чуулдаг.⁶² Чуулганыг БХАТИХ-ын Байнгын хороо зохион байгуулдаг.

13 дахь сонгуулийн БХАТИХ-ын 3 дугаар чуулган 2020 оны 3 дугаар сарын 5-ны өдөр эхлэх байсан боловч КОВИД-19 цар тахлаас шалтгаалан 2020 оны 5 дугаар сарын 22-ны өдөр эхлэхээр хойшлуулсан.⁶³ 13 дахь сонгуулийн БХАТИХ-ын 3 дугаар чуулган 2020 оны 5 дугаар сарын 22-ны өдрөөс 28-ны өдөр хүртэл

⁶² БНХАУ-ын Засгийн газрын албан ёсны цахим хуудас. <http://www.gov.cn/guoqing/> 2018-03/22/content_5276318.htm

⁶³ Хятадын Шинхуа агентлагийн албан ёсны цахим хуудас. http://www.xinhuanet.com/politics/2020-02/24/c_1125620449.htm

хугацаанд хуралдсан. Тус чуулганыг цахим хэлбэрээр хийх асуудлыг дэвшүүлж байсан ч халдвар хамгааллын чанга дэглэм дор танхимаар хуралдахаар шийдвэрлэсэн. Ингээд чуулганд 2956 төлөөлөгч оролцох ёстойгоос 2902 төлөөлөгч оролцсон. Чуулган зохион байгуулагддаг Ардын их танхимд гаднаас сэтгүүлчдийг оруулаагүй бөгөөд төлөөлөгчөөс ярилцлага авах, нэвтрүүлэх үйл ажиллагааг Шинхуа агентлаг, Засгийн газрын сайтаар дамжуулан цахим хэлбэрээр зохион байгуулсан.⁶⁴

БХАТИХ-ын Байнгын хороо

БНХАУ-ын Үндсэн хуулийн 58-р зүйлд заасны дагуу хууль тогтоох эрх мэдлийг БХАТИХ болон түүний байнгын хороо хэрэгжүүлнэ. 13 дахь сонгуулийн БХАТИХ-ын Байнгын хороо нь 159 төлөөлөгчөөс бүрдэнэ. БХАТИХ-ын Байнгын хорооны хуралдааны журмын 3 дугаар заалтад заасны дагуу тус хороо 2 сард нэг удаа хуралддаг. Хорооны нийт төлөөлөгчийн талаас илүү нь хуралдаанд ирсэн тохиолдолд хуралдааныг эхлүүлнэ. Хуулийн төслийг нийт төлөөлөгчийн дийлэнх олонхын саналаар батална.⁶⁵

13 дахь сонгуулийн БХАТИХ-ын Байнгын хорооны 2020 оны анхны хуралд буюу 16 дугаар хуралд 2020 оны 2 дугаар сарын 24-ний өдөр эхэлж, 114 хүн танхимаар, 57 хүн цахимаар хуралд оролцсон⁶⁶ Танхимаар хуралд оролцсон төлөөлөгчдийг хооронд нь 1,5 зайтай суулгасан. Ан амьтны хууль бус худалдааг бүрэн зогсоох, зэрлэг амьтныг хоол хүнсэнд

хэрэглэх зуршлыг халах, ан амьтан болон экологийн аюулгүй байдлыг хамгаалах, нийгмийн эрүүл мэндийн томоохон эрсдэлийг үр дүнтэйгээр урьдчилан сэргийлэх, ард олны амь нас, эрүүл мэндийн аюулгүй байдлыг баталгаажуулахын тулд 13-р сонгуулийн БХАТИХ-ын Байнгын хорооны 16 дахь хурлаар ан амьтны хууль бус худалдааг бүрэн зогсоож, зэрлэг амьтны махыг хоол хүнсэнд хэрэглэхийг хориглож, ард олны эрүүл мэнд, аюулгүй байдлыг баталгаажуулах тухай шийдвэрийг баталсан.

2020 онд БХАТИХ-ын Байнгын хороо нийт 7 удаа хуралдаж, эдгээр хуралдааныг танхимын болон цахим хэлбэрээр хослуулан зохион байгуулсан байна.

ШОТЛАНД УЛС

Шотланд Улсын Парламент КОВИД-19 цар тахлын эсрэг бодитой, үр дүнтэй арга хэмжээ авах зорилгоор 9 гишүүний бүрэлдэхүүнтэй “КОВИД-19 тусгай хороо”

⁶⁴Хятадын Шинхуа агентлагийн албан ёсны цахим хуудас. <http://www.xinhuanet.com/politics/2020lh/zbrdfbh/wzsl.htm>

⁶⁵БХАТИХ-ын Байнгын хорооны хуралдааны журам http://www.npc.gov.cn/wxzl/gongbao/200910/31/content_1543670.htm

⁶⁶БХАТИХ-ын мэдээлэл 2020 (#48 /1) х.31 <http://www.npc.gov.cn/npc/c16175/202005/c71b686a60e643f58aede49469a2b0d3/files/68c6cdeefeb145b89efe9a2c653c43d3.pdf>

байгуулан ажиллаж байна.⁶⁷ Түүнчлэн 2020 оны 4 сарын 6-нд Коронавирусийн тухай хууль (Coronavirus (Scotland) Act 2020)⁶⁸-ийг баталсан бөгөөд уг хуулийн хоёр дахь хувилбар (Coronavirus (Scotland) (No.2) Act 2020)⁶⁹-ыг 2020 оны 5 сарын 26-ны өдөр баталсан.

Энэхүү хуулийн зорилго нь корона바이러스ийн цар тахлын улмаас үүссэн онцгой байдлын үед хариу арга хэмжээ авах явдал юм. Өөрөөр хэлбэл, онцгой байдлын үед төрийн үйлчилгээг үргэлжлүүлэн явуулахад чиглэгдсэн. Үүнд онцгой нөхцөл байдлын үед төрийн үйлчилгээг авдаг иргэд болон бизнес эрхлэгчдийг дэмжих, хүмүүсийн ажиллаж, амьдрах арга хэлбэрийг тодорхой болгох талаар зохицуулалтууд тусгагдсан байна.⁷⁰

Виртуал асуулт болон Хорооны хурал

Шотланд Улсын Парламент “КОВИД-19” цар тахалтай холбогдуулан зайнаас хуралдах, санал авах журмыг баримталж байгаа бөгөөд виртуал хэлбэрээр асуулт тавих аргыг нэвтрүүлсэн. Шотландын Парламент виртуал асуултын цагийг зөвшөөрөх зорилгоор Байнгын дүрэм (Standing Order)-дээ нэмэлт өөрчлөлт оруулсан. Ийнхүү Парламент нь виртуал асуултын цаг зохион байгуулж, бусад хяналт шалгалтын зохицуулалтын талаар хэлэлцдэг байна. Парламент бусад үйл ажиллагааныхаа талаар долоо хоногт нэг удаа танхимд хуралддаг.⁷¹ Гишүүдийн анхны виртуал асуултын цаг нь 2020 оны 4-р сарын 17-нд болсон бөгөөд 19 гишүүн КОВИД-19 цар тахалтай холбогдуулан дөрвөн сайдаас асуулт асуусан байна.⁷²

Хорооны виртуал хурал нь чуулганы виртуал хуралдаанаас илүү түгээмэл ба Шотландад КОВИД-19 тусгай хороо энэ хэлбэрээр хуралддаг.⁷³ Чуулганы виртуал хуралдаан нь зөвхөн асуулт асуух, мэдэгдэл хийхэд зориулагдсан байдаг тул бүх гишүүдийг багтаах боломжгүй юм. Одоогоор Шотландын Парламент виртуал хуралдаанд олон гишүүдийг оролцуулах боломжийн талаар хэлэлцэж байгаа аж.⁷⁴

BlueJeans платформ

Шотланд Улсын Парламент сүүлийн үеийн шинэ технологийг судалж, илүү олон гишүүнийг оролцуулах боломжтой, төрөл бүрийн форматыг багтаасан виртуал хяналтын зохицуулалтыг өргөжүүлэхээр зорьж байна. BlueJeans нь хуралдааныг шууд дамжуулах зориулалт бүхий платформ бөгөөд Шотландын Парламент үйл ажиллагаандаа ашиглаж байна.

⁶⁷ Scottish Parliament Covid-19 committee webpage <https://www.parliament.scot/parliamentarybusiness/CurrentCommittees/114991.aspx>

⁶⁸ Coronavirus (Scotland) Act 2020 <https://www.legislation.gov.uk/asp/2020/7/introduction>

⁶⁹ Coronavirus (Scotland) (No.2) Act 2020 <https://www.legislation.gov.uk/asp/2020/10/introduction>

⁷⁰ <https://beta.parliament.scot/bills/coronavirus-scotland-bill>

⁷¹ How parliaments are working during the Covid- 19 pandemic. 2020. L&RS Note. Page 6. https://data.oireachtas.ie/ie/oireachtas/libraryResearch/2020/2020-05-01_l-rs-note-how-parliaments-are-working-during-the-covid-19-pandemic_en.pdf

⁷² Scottish Parliament News 21 April 2020 <https://www.parliament.scot/newsandmediacentre/114988.aspx>

⁷³ How parliaments are working during the Covid- 19 pandemic. 2020. L&RS Note. Page 6. https://data.oireachtas.ie/ie/oireachtas/libraryResearch/2020/2020-05-01_l-rs-note-how-parliaments-are-working-during-the-covid-19-pandemic_en.pdf

⁷⁴ Мөн тэнд., Page 9-10.

Мөн Дэгийн тухай дүрэм (Standing Order)-ээрээ Шотландын Парламентыг парламентайн мэтгэлцээний танхимаас бусад газарт хуралдахыг зөвшөөрдөг.⁷⁵

НОРВЕГИ УЛС

1. Норвегийн парламентын тухай Үндсэн хуулийн зохицуулалт

Норвегийн Парламент (Стортинг) нь Норвегийн ард түмнийг төлөөлдөг хууль тогтоох байгууллага юм. 169 гишүүнтэй нэг танхимтай. Хуулийн төсөлд хаан гарын үсэг зурж, түүний нэр дээр хууль тогтоомжийг баталдаг.

Парламент дараах асуудлыг хариуцна. Үүнд

- хууль батлах, хүчингүй болгох, татвар, төлбөр, хураамж болон бусад улсын өр төлбөрийг гаргах;
- улсын зээл авах;
- Норвегийн мөнгөний системийг хянах;
- улсын санхүүгийн үүргийг биелүүлэхэд шаардлагатай хөрөнгийг олгох;
- хааны хишгийг тодорхойлох;
- төрийн баримт бичгийг архивлах;
- Хаан бусад мужуудтай байгуулсан хориг арга хэмжээ, гэрээг зарлах;
- парламентын сонсголыг зарлах;

Норвегийн Үндсэн хуульд дайны үед эсвэл халдварт өвчний улмаас Парламент танхимаасаа өөр газарт хуралдаж болно гэж заасан ба үүнээс өөр зохицуулалт ороогүй.

Мөн Норвегийн Үндсэн хуульд санал хураахад парламентын нийт гишүүдийн тэн хагас нь заавал байх ёстой. Энэ нь ямар ч үед парламент санал хураалт явуулахад 169 гишүүний 85-аас доошгүй ирцтэй байх ёстой гэсэн үг юм.

Харин Үндсэн хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулахын тулд гишүүдийн гуравны хоёр нь оролцох ёстой. Хуралдаанд оролцсон гишүүдийн тал нь хууль, арга хэмжээг батлахын тулд санал өгөх ёстой.

2. КОВИД-19-ийн тархалтыг хязгаарлах арга хэмжээ

Норвегийн Парламент 2020 оны 3-р сард КОВИД-19-ийн тархалтыг хязгаарлахад чиглэсэн хэд хэдэн арга хэмжээ авсан. Жишээлбэл, 2020 оны 3-р сарын байдлаар Парламент хэлэлцэх асуудлынхаа тоог багасгасан.

2020 оны 3, 4-р сард зөвхөн зайлшгүй шаардлагатай асуудлуудаар танхимд хуралдсан байна. Парламентын спикер намын удирдлагатай урьдчилан зөвлөлдөж, ярилцсаны дараа ямар асуудлыг яаралтай шийдвэрлэхээ тодорхойлох болсон.

2020 оны 3-р сард Коронагийн тухай хуулийг хоёр дахь хэлэлцүүлгээр батлав.

Энэ хуулиар Норвегийн Засгийн газарт урьд өмнө байгаагүй их эрх мэдэл олгосон гэж шүүмжилж байв.

Коронагийн тухай хуулийн дагуу парламентын гишүүд нэгдэж, Засгийн газраас баталсан аливаа хуулийг хүчингүй болгож болох тухай зохицуулалт туссан.

Байнгын хорооны хуралдааны дэг, хуралдааны дижитал шийдлүүдийг дэмжиж, гишүүд хуралд оролцох боломжийг бүрдүүлсэн.

⁷⁵ Мөн тэнд., Page 14.

Хуралдааны санал хураалт, хэлэлцүүлэг нь цахим хэрэгслийг ашиглан явагдах боломжтой. Гэхдээ аль дижитал платформыг ашиглаж байгаа талаарх мэдээллийг ямар ч хуульд зааж өгөөгүй байна.

Парламент мөн КОВИД-19-ийн асуудлаар тусгай хороо байгуулан долоо хоног бүр хуралдах ба үүнд Парламентад суудалтай 9 намын гишүүд орно.⁷⁶

Бүх уулзалтууд танхимыг парламентын вэбсайтаар онлайнаар шууд дамжуулж байна.⁷⁷

ЛАТВИ УЛС

Латви улсад 11-р сарын 16-ны өдөр КОВИД-19-ийн 89 шинэ тохиолдол бүртгэгдсэн.

2020 оны 11-р сарын 10-ны ээлжит бус хуралдаанаар Сейм нь КОВИД-19 хурдацтай тархаж, эрүүл мэндийн тогтолцоонд хэт ачаалал өгөх эрсдэл нэмэгдэж байгаатай холбогдуулан Онц байдал зарлах тухай Засгийн газрын шийдвэрийг хянаж батлав. Шийдвэрийн дагуу 12-р сарын 6-ны өдрийг хүртэл улс даяар онц байдал зарласан. 5-р сарын 26-ны өдрийн хуралдаанаар Сеймийн боловсруулсан цахим Сеймийн шинэ платформыг ашиглаж эхэлсэн. Энэ нь чуулганы нэгдсэн хуралдааныг алсаас зохион байгуулж, Сеймийн гишүүд чуулганы нэгдсэн хуралдаанд хэлэлцэх асуудлыг тухайн цаг хугацаанд нь хэлэлцэж, санал хураалт явуулах боломжийг олгосон. Цахим Сейм платформыг цахим гарын үсгийг ашиглан тусгай вэбсайтаар дамжуулан авах боломжтой. Санал хураалтын горим идэвхжсэний дараа Парламентын гишүүд “зөвшөөрөх”, “эсэргүүцэх”, “түдгэлзэх” гэсэн гурван товчлуурын аль нэгээр санал өгөхөд 30 секундын хугацаатай байна. Энэ хугацаанд Парламентын гишүүд саналаа өөрчилж болно. Санал хураалт дуусахад үр дүнг нэгдсэн хуралдааны танхимын суудал төлөвлөгөөний дагуу дэлгэцэн дээр гаргана. Цахим Сейм вэбсайт дээр хуралдаанд оролцож байгаа гишүүдийн талаарх мэдээлэл, хэлэлцэх асуудал, үйл явцын дараалал, илтгэгчдийн жагсаалт, санал хураалтын дүн зэргийг мэдээлдэг байна. Сеймийн үйл ажиллагаа олон нийтэд нээлттэй байна. Сеймийн нэгдсэн хуралдааныг долоо хоногт нэг удаа Пүрэв гарагт хийдэг. Хорооны хурал ихэвчлэн Мягмар, Лхагва, Пүрэв гарагт болдог.

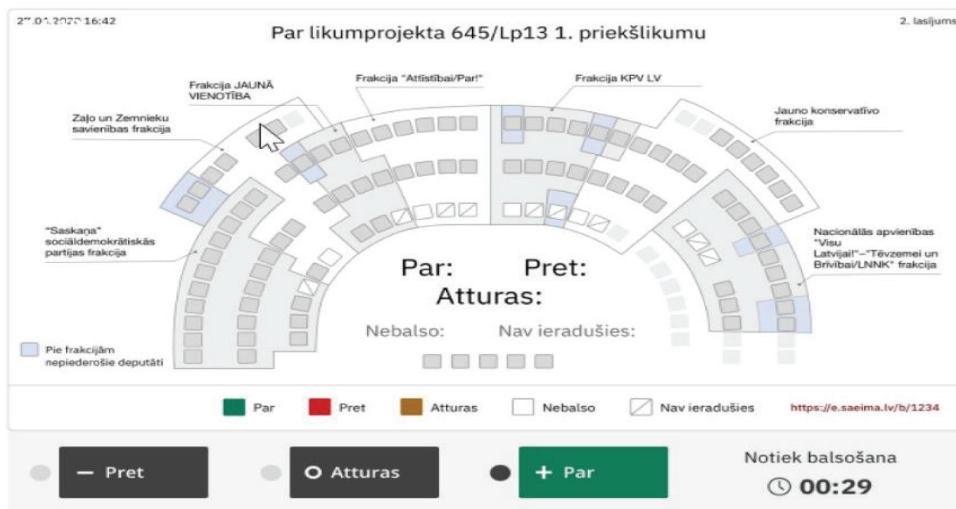
UIN.MN
СУДАЛГААНЫ САН

⁷⁶ <https://www.parliaments-and-crisis-challenges-and-innovations.pdf>

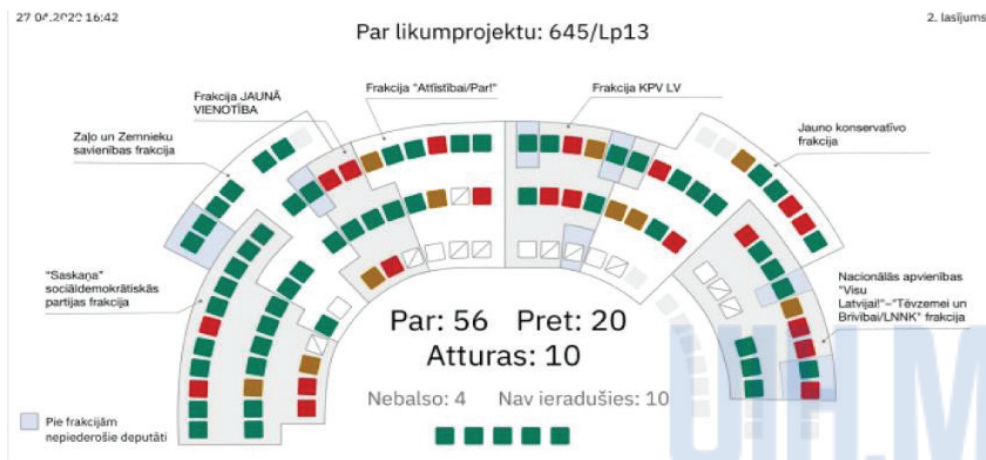
⁷⁷ <https://www.loc.gov/law/help/emergency-legislative-activities/emergency-legislative-activities.pdf>

Чуулганы нэгдсэн хуралдаан (схем 1)

Latvijas Republikas Saeimas 2020.gada 21.maija sēde

Чуулганы нэгдсэн хуралдааны санал хураалтын дүнг харуулсан байдал (схем 2)

ОРОСЫН ХОЛБООНЫ УЛС

ОХУ-ын Төрийн Дум КОВИД-19 цар тахлын үед Төрийн Думын хуралдааны дэгийг өөрчлөлгүй ердийн горимоор ажиллаж байна. Төрийн Думын дарга В.Володин 2020 оны 9 сарын 20-ны өдрийн чуулганд хэлсэн үгэндээ “Бид энэ хүнд хэцүү үед Думын үйл ажиллагааг хэвийн явуулж, улс орны өмнө тулгарч байгаа асуудлуудыг шийдвэрлэхэд шаардлагатай хууль, тогтоомжуудыг цаг алдалгүй батлан гаргаж байх нь чухал байна. Ингэхдээ халдвар, аюулгүй байдлын арга хэмжээг гишүүдийн бүрэн эрхийг хязгаарлахгүйгээр авч хэрэгжүүлнэ. Думын дэгийн хуульд өөрчлөлт оруулалгүйгээр шинэ нөхцөл байдалд ажиллах боломжтой” гэж хэлсэн.

Өнөөдрийн байдлаар Төрийн Дум нь халдвар хамгааллын дараах арга хэмжээг авч хэрэгжүүлж байна. Үүнд:

- Чуулганы танхимд гишүүдийг халдвар хамгааллын дэглэмийг баримтлан зайтай суулгах зорилгоор гишүүдийн суудлыг өөрчлөх;
- Чуулганы хуралдааны хугацааг 15:00 цагаас хэтрүүлэхгүй байх (өмнө нь 17:00 эсвэл, 19:00 цаг хүртэл хуралддаг байсан);
- Чуулганы үеэр гишүүдийн үг хэлэх хугацааг богиносгох (үүнийг гишүүдэд санал болгож байгаа бөгөөд албан бусаар сайн дурын үндсэн дээр хэрэгжүүлнэ);
- Чуулганы хуралдааны хугацаа богиноссонтой холбогдуулан байнгын хороо, ажлын хэсгийн хурлаар хууль тогтоомжийг илүү сайн судалж, боловсруулах;
- Гишүүд амны хаалт байнга зүүх;
- Халдвар авсан, тусгаарлалтад орсон эсвэл, халдварт өртөх эрсдэл бүхий гишүүдийг (өндөр настай, архаг хууч өвчтэй гэх мэт) аль болох зайнаас хуралд оролцуулах. Ингэхдээ тухайн хэлэлцэж буй асуудлаарх саналыг нь албан бичгээр авах;
- Чуулганы хуралдаан, байнгын хороо болон ажлын хэсгийн хуралдааны үеэр мэдээлэл авах, сонсгол хийх болон бусад Думаас явуулж буй арга хэмжээг “видео конференц” хэлбэрээр явуулах;
- Парламентын ордон дахь буфет, цайны газрыг хаах;
- Төрийн Думын ажлын албаны зайлшгүй ажлын байрандаа ажиллах шаардлагатайгаас бусад ажилтнуудыг зайнаас ажилуулах.

Төрийн дум нь цахим хэлбэрээр санал өгөх асуудлыг одоогоор хэргжүүлээгүй байна.

2020 оны 10-р сарын 26-ны байдлаар нийт 91 гишүүн коронавирусийн халдвар авч, 1 гишүүн нас барсан байна.⁷⁸

КАЗАХСТАН УЛС

Казахстан улсад 2020 оны 3-р сард коронавирусийн тархалтын улмаас хатуу хөл хорио тогтоосон бөгөөд энэ үед парламентын доод танхим буюу Мажилис нь онцгой нөхцөл байдлын дагуу дараах зарчмыг баримтлан ажилласан байна.

1. Мажилисын гишүүд нь доорх тохиолдолд ажлын байрандаа ирж ажиллах. Үүнд:

- Чуулганы хуралдаан хуралдах;
- Байнгын хороод хуралдах;
- Ажлын хэсэг хуралдах.

2. Дээрхээс бусад тохиолдолд зайнаас ажиллах.

3. Чуулганы хуралдааны хуралдаанд доорх хүмүүс оролцох:

- Мажилисын гишүүд;
- хууль санаачлан өргөн барьсан субъектээс хуулийн төслийг танилцуулах хүмүүс.

⁷⁸ <http://duma.gov.ru/news/49655/>,
<http://duma.gov.ru/news/49461/>,
<http://duma.gov.ru/news/49603/>,
<http://duma.gov.ru/news/48136/>,

4. Ажлын хэсгийн хуралдаанд доорх хүмүүс оролцох:

- Ажлын хэсэгт орсон Мажилисын гишүүд;
- хууль санаачлан өргөн барьсан субъектээс ажлын хэсгийн хуралдаанд оролцох хүмүүс.

5. Хууль боловсруулах үйл ажиллагаатай холбоотой асуулт, хариулт явуулах, санал болон мэдээлэл авах зэргийг “видео конференц” хэлбэрээр явуулах.

6. Бусад парламентын үйл ажиллагааг мэдээлэл, технологийн дэвшлийг ашиглан зайнаас явуулах.

Түүнчлэн Эрүүл мэндийн сайдын 2020 оны 7-р сарын 5-ны өдрийн тушаалаар батлагдсан “Цар тахлын эсрэг эрүүл ахуй, халдвар хамгааллын талаар авч хэрэгжүүлэх арга хэмжээний тухай” журамд заасны дагуу бүх албан байгууллагууд ажлын байрандаа дараах эрүүл ахуй, халдвар хамгааллын дүрмийг мөрдөн ажиллаж байна. Үүнд:

- Биеийн температурыг хэмжих;
- Ажлын байранд гар ариутгагч байршуулах;
- Ажлын байранд тогтмол цэвэрлэгээ, ариутгал хийх;
- Ажлын байранд хүн хоорондын зайг баримтлах;
- Амны хаалт хэрэглэх, бээлий өмсөх;
- Ажлын байранд орж гарсан хүмүүсийн талаар нарийн тэмдэглэл хөтлөх зэрэг болно.⁷⁹

КАНАД УЛС

Канад улс нь Үндсэн хуульт хаант засаглалтай бөгөөд хууль тогтоох салбар нь хатан хаан, Нийтийн танхим, Сенат гэх гурван хэсэгтэй. Канадын хоёр танхимтай парламентыг Нийтийн танхим (доод танхим) ба Сенат (дээд танхим) бүрдүүлдэг. Амбан захирагч нь ерөнхий сайдын зөвлөмжийн дагуу Канадын муж, нутаг дэвсгэрийг төлөөлөх 105 хүнийг Сенатад томилдог. Харин Нийтийн танхимд суух 335 парламентын гишүүд нь (УИХ-ын гишүүд) сонгуулийн журмаар сонгогддог.⁸⁰

Онцгой байдлын үе дахь парламентын үйл ажиллагааны тусгай дүрэм гэж байдаггүй. 1867 оны Үндсэн хуулийн дагуу бүрэн эрхтэй Нийтийн танхимын хуралдааныг бүрдүүлэхэд 20 гишүүний (Нийтийн танхимын дарга үүнд багтана) кворум шаардлагатай.⁸¹

КОВИД-19 цар тахлын үеийн парламентын үйл ажиллагаа

2020 оны 3-р сарын 13-нд Канад улсын Нийтийн танхимд суудалтай намууд КОВИД-19 цар тахлаас урьдчилан сэргийлэх зорилгоор парламентыг дор хаяж 4-р сарын 20 хүртэл түдгэлзүүлэхийг санал нэгтэй зөвшөөрөв. Гэвч 2020 оны 3-р сарын 23-ны Засгийн газрын хуралдаанаар “КОВИД-19 цар тахлын эсрэг хэрэгжүүлэх яаралтай арга хэмжээ”-г батлахын тулд тус 7 хоногт парламентын хуралдааныг яаралтай хуралдуулахаар зарлажээ. Нийтийн танхимыг зохицуулах

⁷⁹ Санитариялық-эпидемияға қарсы және санитариялық-профилактикалық іс-шараларды ұйымдастыру мен жүргізудің кейбір мәселелері туралы <http://adilet.zan.kz/kaz/docs/V2000020935>

⁸⁰ https://www.ourcommons.ca/About/ProcedureAndPractice3rdEdition/ch_01_1-e.html

⁸¹ <https://laws-lois.justice.gc.ca/eng/Const/FullText.html>

журамд парламентын гишүүд онлайнаар санал өгөх, хуралдах талаар ямар нэгэн зохицуулалт байхгүй тул зарим гишүүд хуралд биечлэн оролцох шаардлагатай.⁸² Дээр дурдсанчлан “санал хураалтыг хүчин төгөлдөр болгохын тулд Нийтийн танхимын даргыг оролцуулан дор хаяж 20 гишүүн оролцох ёстой.” 2020 оны 3-р сарын 24-ний өдрийн парламентын яаралтай хуралдаанд парламентын 32 гишүүн оролцон, 82 тэрбум Канад долларын (61.5 тэрбум орчим ам доллар) КОВИД-19 цар тахлын үеийн санхүүгийн тусламжийн багцыг баталжээ.

2020 оны 4-р сарын 11-нд Канадын парламент хуралдаж КОВИД-19 цар тахлын эсрэг зарим арга хэмжээний талаарх хууль тогтоомжийг батлав. Үүний дараагаар:

- Нийтийн танхим 2020 оны 4-р сарын 20 өдрөөс 8-р сарын 12 хүртэл 9 удаа хуралдаж, 9-р сарын 23 хүртэл завсарласан.

Нийтийн танхимын Ажлын албаны ажилтнууд:⁸³

- 2020.03.16-ны өдрөөс эхлэн: Ажилтнуудыг онлайн хэлбэрээр (зайнаас) ажиллахыг зөвлөсөөр байна.
- 2020.03.16-ны өдрөөс эхлэн: Ажлын байран дээр биечлэн ирж ажиллах шаардлагатай ажилтнуудыг хариуцсан дарга нар нь мэдэгдэх ёстой.
- 2020.09.18-ны өдрөөс эхлэн: Ажлын байранд ажиллах ажилтнууд нийтийн эзэмшлийн зайд (хоолны заал, ариун цэврийн өрөө, цахилгаан лифт, корридор гэх мэт) маск зүүж байх ёстой. Мөн хүмүүсээс 2 метрийн зай барих боломжгүй үед маск зүүх шаардлагатай.

Парламентын (Нийтийн танхимын) гишүүд:⁸⁴

- 2020.09.23-ны өдрөөс 2020.12.11-ныг хүртэл: Нийтийн танхим нь холимог (гибрид) хэлбэрээр хуралдуулах болон онлайн хэлбэрээр (зайнаас) санал хураах зохицуулалтыг батлав.

Гишүүд танхимын үйл ажиллагаанд биечлэн эсвэл видео хурлаар оролцож болно.

Биечлэн оролцсон гишүүдийн хувьд Хурлын дарга эхлээд тухайн саналыг дэмжсэн, дараа нь эсэргүүцсэн хүмүүсийг дуудна. Гишүүд дуудсан үед саналаа өгөх ёстой.

Танхимд байгаа гишүүдийн нэрсийг дуудаж дууссаны дараа зайнаас оролцогч гишүүдийн нэрийг намууд болон хүснэгтийн жагсаалтад үндэслэн цагаан толгойн дарааллаар дуудах болно. Гишүүд санал өгөх хугацаанд видео бичлэг болон микрофоноо асааж баталгаажуулах ёстой. Гишүүний нэрийг дуудмагц микрофоноо асааж, “Би энэхүү саналыг дэмжиж байна” эсвэл “Би эсрэг санал өгч байна” гэж тодорхой хэлэх ёстой.

ЯПОН УЛС

Тус улс Халдвар хамгааллын журмыг хамгийн сүүлд 2020 оны 3 сард баталсан. Гэвч шинэ коронавирусийн 2 дахь давалгааны (2020.8.28) нөхцөл байдлаас шалтгаалан Эрүүл мэнд, хөдөлмөр, халамжийн яамнаас коронавирусийн халдвараас сэргийлэх санамж бичиг гаргасан байна.

⁸² https://www.loc.gov/law/help/emergency-legislative-activities/canada.php#_ftnref12

⁸³ <https://www.ourcommons.ca/Content/Newsroom/Articles/Statusupdate1to25-EN-Nov-10.pdf>

⁸⁴ <https://www.ourcommons.ca/Content/Newsroom/Articles/Factsheet-Hybrid%20record-ed%20divisions-e.pdf>

Уг санамж бичигт:

- Коронавирусийн халдвараас урьдчилан сэргийлэх Засгийн газрын тогтоолуудыг дахин хянаж, шинэчлэн найруулах, өөрчлөх;
- Хяналтын системийг өргөжүүлэх. Үүнд:
 - Урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээ болон онцгой байдлын үед авах арга хэмжээний төлөвлөгөөг гаргах;
 - Сорилог хурдан шуурхай авах;
 - Орон нутагт эмнэлгийн тусламжийн системийг сайжруулах.
- Хяналт шалгалтыг хийх. Үүнд:
 - Халдвар авсныг эс тооцон суурь өвчтэй болон өндөр настан хүмүүст үзлэг шинжилгээг хийх;
 - Гэрийн эмчилгээний аргыг сайжруулах;
 - Эмнэлгийн нөөц бололцоог нэмэгдүүлэх;
 - Эрүүл мэндийн төвүүдийн боловсон хүчний тогтолцоог бэхжүүлэх, санхүүгийн арга хэмжээг авах.
- Халдварт өвчний үеийн менежментийн тогтолцоог хөгжүүлж мэдээлэл цуглуулах, халдварын эсрэг авах арга хэмжээг хэрэгжүүлэх ажлыг улсын хэмжээнд түргэн шуурхай явуулах.
- Халдвар судлалын үндэсний хүрээлэн, Олон улсын анагаах ухааны үндэсний төв хамтран нөхцөл байдлыг цаг алдалгүй үнэлэх, мэдээллээр ард олныг хангах системийг бий болгох талаар дурджээ.

Тусгаарлалт зай барих журмын хувьд:

- Олон хүн цугларсан газраас зайлсхийх;
- Өрөө тасалгаанд агааржуулалт сайн хийх;
- Гадуур явахгүй байх;
- Зайлшгүй гадагш гарах тохиолдолд маск зүүх зэрэг халдвар хамгааллын дэглэмийг баримтлахыг журамласан.

2020.10.23-ны өдрийн Засгийн газрын хуралдаанаар Дархлаажуулалтын тухай хууль, Хорио цээрийн тухай хуулийг хэсэгчлэн шинэчлэх тухай хуулийн төслийг баталсан.

ИСПАНИ УЛС

Испани Улсад КОВИД-19-ийн халдварын 1.521.899 тохиолдол бүртгэгдсэнээс 41.253 хүн нас барсан байна. 2020.10.25-нд тус улсын Ерөнхий сайд КОВИД-19-ийн 2 дахь давалгаатай холбоотойгоор улсын хэмжээнд Онц байдлыг тодорхойгүй хугацаагаар зарлан, шөнийн 23.00 цагаас өглөөний 06.00 цаг хүртэл хөл хорио тогтоосон байна. Конгрессын зарим гишүүд Онц байдлыг 5 дугаар сар хүртэл сунгах шаардлагатай байна гэсэн байр сууриа илэрхийлж байсан ба халдварын тохиолдол нэг хоногт 23580 бүртгэгдсэнээс шалтгаалан Онц байдлыг 6 сараар сунгасан байна. Мөн 6-аас дээш хүн цуглахыг хоригложээ.

Испани Улсын Үндсэн хуульд улс орныг хамарсан гэнэтийн аюул тохиолдсон үед тус улсын Гүйцэтгэх засаглалын тэргүүн 15 хоног хүртэлх хугацаанд Онц байдал зарлах эрхтэй бөгөөд үргэлжлүүлэх шаардлагатай тохиолдолд Конгрессын зөвшөөрлийг авдаг байна.

2020.03.12-нд Парламентын үйл ажиллагааг, Ерөнхий сайдын санал болгосноор Парламентын гол намуудын төлөөллүүдтэй зөвшилцөн, тус улсын эрүүл мэндийн салбарын удирдлагуудын зөвлөснөөр 2 долоо хоногийн хугацаанд зогсоосон байна. Конгресс нь улс орны яаралтай чухал асуудлуудаар хугацаа алдалгүй шийдвэр гаргаж байхаа мэдэгдсэн байна. Сүүлийн үеийн дэвшилтэт технологи ашиглан цахим хуралдаан, санал хураалт явуулж байгаа бөгөөд Испани Улсын парламентын хувьд алсын зайнаас санал өгөх тухай 2012.05.21-ний Конгрессын танхимын удирдлагуудын баталсан шийдвэрийг мөрддөг бөгөөд Сенатад мөн ижил шийдвэрийг батлан мөрдөж эхэлсэн байна. Энэ нь өвчтэй, төрөхийн амралтаа авсан гэх мэт шалтгааны улмаас хуралдаанд оролцон, санал өгөх боломжгүй байгаа гишүүдийг хамруулахыг зорьсон үйл ажиллагаа юм. Энэхүү цар тахалтай холбоотой тус арга хэмжээг өргөжүүлэн бүх гишүүдийг алсын зайнаас хуралд оролцох, санал өгөх боломжийг ханган ажиллаж байна.

Энэхүү цар тахалтай холбоотой парламентын 2 танхим ажлын байран дээр халдвар тархах аюулаас сэргийлэх үүднээс үйл ажиллагааны төлөвлөгөөг батлан хэрэгжүүлэн ажиллаж байна. Үүнд: Цар тахлын аюулаас сэрэмжлүүлсэн мэдээлэл бүхий зурагт хуудас байрлуулах, парламентын ордны орох хаалга, цахилгаан шат, ресторан гэх мэт газруудад гар ариутгалын бодис байрлуулах, нийтийн байнгын хэрэглээний газруудад тогтмол ариутгал, цэвэрлэгээг хийх гэх мэт арга хэмжээг авч байна. Парламентын ордонд зочлох болон бусад төрлийн үйл ажиллагаа зохион байгуулахыг бүрэн хориглосон. Парламентын ордны ажилтнууд цахимаар ажил үүргээ гүйцэтгэж байна.⁸⁵

ИХ БРИТАНИ УЛС

КОВИД-19 цар тахлын үед парламентын хуралдаанд хэрэгжүүлж буй түр зохицуулалтууд

КОВИД-19 цар тахалтай холбогдох хууль, хуулийн төслийг боловсруулан, хэлэлцэн, баталсан:

- 2020 оны Коронавирусийн тухай хууль (Coronavirus Act 2020)⁸⁶
- Коронавирусийн тухай хуулийн төсөл: Орон нутгийн эрх баригчдын уулзалт⁸⁷

Нийтийн танхим:

- *Олон нийтийн эрүүл мэндийн талаарх удирдамжийг* хангах үүднээс Танхимын хуралдаан, парламентын үйл ажиллагаанд зайнаас оролцох арга хэмжээ авч ажиллаж байна;
 - Нийтийн танхимын танхимд нэг дор 50-аас илүүгүй гишүүд оролцоно. Танхим дахь гишүүн хоорондын зайг 2 метр байхаар зохицуулсан.
 - Танхимын гишүүн танхимд аюулгүй нэвтрэх, гарах зохих нөхцөлийг бүрдүүлэх үүднээс Танхимын дарга хэлэлцэх асуудлын хооронд хуралдааныг түр хугацаагаар завсарлуулж болно.
- Урьдчилан нийтэлсэн ирцийн жагсаалтаар дамжуулан Танхим дахь ирц бүртгэнэ;

⁸⁵ <https://www.ipu.org/country-compilation-parliamentary-responses-pandemic#M>

⁸⁶ <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2020/7/contents/enacted>

⁸⁷ <https://commonslibrary.parliament.uk/research-briefings/cbp-8873/>

- Зарим Танхимын гишүүд зарим парламентын процесст алсаас оролцох боломжтой;
- Хуралдаанд эрүүл мэндийн шалтгааны улмаас оролцох боломжгүй гишүүд *итгэмжлэгдсэн төлөөлөгчөөр* дамжуулан санал өгөх боломжтой.
- Гишүүд хуралдааны танхимын гадна байрлах 4 электрон төхөөрөмжид хуваагдан өөрсдийн үнэмлэхээрээ дамжуулан санал хураалтад оролцож ба⁸⁸ одоогийн байдлаар Парламентын цахим үйлчилгээ дотоод сүлжээг ашиглан цахим хэлбэрээр оролцож байна.⁸⁹
- Хороодууд цахим болон танхимын хэлбэрээр явагдаж байна. Ингэснээр хороод завсарлагын үеэр хуралдахад илүү хялбар болсон.

Лордуудын танхим

- Лордуудын танхимын хороодууд цахим хэлбэрээр хуралдаж байна.⁹⁰
- Гишүүд цахим платформуор дамжуулан санал хураалт явуулж байна. Иргэд, олон нийт санал хураалтын дүн болон холбогдох мэдээллийг парламентын цахим хуудсаар дамжуулан үзэх боломжтой.⁹¹

Иргэд, олон нийт танхим, хороодын хуралдааныг парламентын телевизийн сувгаар дамжуулан үзэж болно.

Онцлох зохицуулалтууд цаг хугацааны эрэмбээр:

2020.04.21-2020.05.20 - Хуралдааны танхимд нийтийн танхимын гишүүд биечлэн оролцох, хуралдаанд алсаас цахим хуралдааны хэрэгсэл болох Зүүм платформ эсвэл утсаар дамжуулан ирц бүрдүүлж, холимог (гибрид) хэлбэрээр хуралдаанд оролцох асуудлыг зохицуулсан байна. Энэ үеэр Нийтийн танхим Даваа, Мягмар, Лхагва гарагт хуралдав. Алсаас оролцсон гишүүдэд техникийн зарим асуудлууд үүссэн байна.

2020.06.02-2021.03.30 - Нийтийн Танхим нийгэм, олон нийтийн эрүүл мэндийн удирдамжийн дагуу биечлэн болон алсаас оролцох холимог горимд эргэн шилжсэн. Харин, цар тахлын хоёрдугаар давлагаатай холбогдуулан зарим гишүүд бүтэн цахим горимд шилжих хүсэлт гаргаж байна.

2021.03.30-ний өдөр хүртэл КОВИД-19 цар тахлын шалтгаантай холбоотойгоор эрүүл мэндийн болон олон нийтийн эрүүл мэндийн шалтгаанаар хуралдаанд биечлэн оролцох боломжгүй зарим гишүүдийг алсаас оролцох боломжийг олгох түр зохицуулалтыг хэрэгжүүлж байна. Эдгээр гишүүдэд асуулт болон мэдэгдэл хүргүүлэх процесст алсаас оролцох зөвшөөрөл олгосон боловч хууль, тогтоомжийн хэлэлцүүлэг, мэтгэлцээнд алсаас оролцох боломжгүй байна. (2020.11.17-ны өдрийн байдлаар)

⁸⁸ <https://www.parliament.uk/about/how/covid-19-hybrid-proceedings-in-the-house-of-commons/>

⁸⁹ <https://apo.org.au/sites/default/files/resource-files/2020-05/apo-nid305235.pdf>

⁹⁰ <https://www.parliament.uk/about/how/changes-to-lords-proceedings/changes-to-work-in-the-lords-chamber-and-committee-/>

⁹¹ <https://votes.parliament.uk/Votes/Lords>

ЭНЭТХЭГ УЛС

Энэтхэгийн парламентын нийт гишүүдийн хуралдаанд оролцоходоо зай баримтлах протоколын нөхцлийг хангах үүднээс дээд (Ражяа Сабха) болон доод (Лок Сабха) танхимуудын хуралдааны танхимууд болон галерейд 2 танхим ээлжлэн хуралдхаар тов гарган зохион байгуулсан. Гишүүд хуралдаанд нэгэн зэрэг оролцох зохицуулалт хангах үүднээс танхимуудад хуралдаан цацах дэлгэц суурилуулсан.

Хуралдааны танхимуудад поликарбонат тунгалаг тусгаарлагчаар хангасан ба гишүүд маск, бээлий өмсөж оролцоно.⁹² (Аадар борооны ээлжит хуралдаан).

Хуралдааны ирцийг биечлэн бүртгүүлэхийн боломжтой хэдий ч гар утасны програмаар дамжуулан хуралдааны ирц бүртгүүлэхийг 1546 тоот шийдвэрт зөвлөсөн. Тухайн програм нь зөвхөн парламентын ордны зөвшөөрөгдсөн хэсэгт ажиллана.⁹³

Гишүүдийг чуулганы хуралдаанд оролцохын өмнө RT-PCR шинжилгээнд хамруулдаг.

Чуулганы үеэр парламентын ордонд хэвлэл мэдээллийн хэрэгслээр нэвтрэхийг хязгаарлаж цөөн тооны сурвалжлагч, сэтгүүлч нарыг нэвтрүүлж байна. Ням гарагт КОВИД-19 туршилтыг парламентын ордон доторх хэвлэл мэдээллийн хэрэгслээр явуулсан.

Парламентын хоёр танхимын ариутгалыг хангах үүднээс тус бүр 20 хүний бүрэлдэхүүнтэй хоёр тусгай баг байгуулсан. Ариутгалын ажилтнууд хуралдаан эхлэхээс өмнө, завсарлага бүрийн үеэр, мөн өдрийн хуралдааны төгсгөлд хоёр танхимыг гүн цэвэрлэнэ.

Хууль санаачлагчид болон хэвлэл мэдээллийн байгууллагуудын хоол ундны хэрэгцээг хангахын тулд урьдчилан захиалсан катеринг хайрцганд хийлгүүлж хүргүүлж байна.⁹⁴

UIH.MN
СУДАЛГААНЫ САН

⁹² <https://theprint.in/india/held-amid-covid-this-parliament-session-was-shortest-in-20-years-but-most-productive/509259/>

⁹³ [http://loksabhapn.nic.in/writereaddata/Updates/EventLSS_637355920742783684_Document%20\(24\).pdf](http://loksabhapn.nic.in/writereaddata/Updates/EventLSS_637355920742783684_Document%20(24).pdf)

⁹⁴ http://www.xinhuanet.com/english/2020-09/13/c_139365487.htm